विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर

(स्वायत्त)

इतिहास विभाग

(स्वायत्त) कोल्हापूर

सूचना

दि. १२ ऑक्टोबर २०२२

महाविद्यालयातील बी .ए. भाग २ वर्गातील इतिहास विषयाच्या सर्व विद्यार्थी व विद्यार्थिनींना सूचित करण्यात येते की, सोमवार, दि. १६ नोव्हेंबर २०२२ रोजी सकाळी ८.१५ वा. रूम नं. १३ मध्ये "आधुनिक युरोप " या पेपरवर ओपन बुक टेस्ट आयोजित केली जाणार आहे. तरी सर्व विद्यार्थ्यांनी टेस्टसाठी तयारीनिशी उपस्थित रहावे.सदरची टेस्ट एकदाच होणार असल्यामुळे सर्व विद्यार्थ्यांची उपस्थिती अनिवार्य आहे अन्यथा होणाऱ्या शैक्षणिक नुकसानीस महाविद्यालय जबाबदार राहणार नाही याची कृपया सर्वांनी नोंद घ्यावी.

प्रा. नम्रता ढाळे

डॉ. एस. आर. कट्टीमनी
विभाग प्रमुख,
इतिहास विभाग,
विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर (स्वायत्त)

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

13/15

" ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार "
–शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha Kolhapur's

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

SUPPLIMENT	Signature of Supervisor	[signature]
Name :- Anisha Anil Ghunkikar Suppliment No. :	Subject : History	
Roll No. : 4427	Test / Tutorial No. : आधुनिक युरोपचा इतिहास	
Class : B.A. II	Div. : Arts	

प्र.1) नेपोलियन बोनापार्टच्या ऐतिहासिक कामगीरीचे मुल्यमापन करा.

→ ① इटलीवरील मोहिम - (1796)

→ ① नेपोलियनच्या विवाहपूर्वी 2 दिवस आधी त्याची संचालक मंडळाने इटलीच्या मोहिमेवर सेनापती म्हणुन नियुक्ती केली होती.

② आत्तापर्यंत फ्रान्सने हॉलंड प्रशिया आणि स्पेनवर ताबा मिळवला होता. तथापि ऑस्ट्रिया, इंग्लंड व सार्डिनीया यांचा फ्रान्सला विरोध होत राहिला.

③ त्यासाठी संचालक मंडळाने प्रथम इटलीच्या प्रदेशात आलेल्या ऑस्ट्रिया व सॉर्डिनीयाच्या सैन्याचा बंदोबस्त करावा आणि नंतर इंग्लंडशी युद्ध करावे अशी योजना मांडली.

④ यानुसार फ्रेंच सैन्याचे दोन भाग करून एका भागाचे नेतृत्व जोर्डन आणि मोरो यांच्याकडे सोपवुन त्यांना जर्मनीमध्ये घुसण्याचा आदेश दिला तर दुसरा भाग नेपोलियनच्या नेतृत्वाखाली इटलीकडे पाठविला.

⑤ अशाप्रकार विवाह झाल्यानंतर, त्याचे लगेचच 2 दिवसांनी जोसेफाईनला पॅरिसमध्ये ठेवुन मोठ्या कष्टाने जड अंत करण्याने आपल्या पत्नीचा निरोप घेतला आणि तो इटलीच्या स्वारीवर निघाला.

⑥ 20 वर्षापुर्वी रुसोने हे चिमुकले कॉर्सिका बेट संपूर्ण युरोप खंडाला आश्चर्याचा धक्का देईल असे भाकीत केले होते. ते भाकित

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

खरे ठरत्याची वेळ आली होती. तथापि या स्वारीत नेपोलियनला अनेक समस्यांना तोंड द्यावे लागणार होते.

⑦ पहिली समस्या म्हणजे नेपोलियन वयाने लहान होता. वर त्याच्या हाताखाली सैन्य व अधिकारी वयाने मोठे व अनुभवी होते. त्यांच्यावर नियंत्रण ठेवणे कठीण काम होते.

⑧ दुसरी अडचण म्हणजे त्याचे सैन्य कमी आणि दुय्यम दर्जाचे होते. त्याच्याजवळ पुरेशी युद्धसामग्री नव्हती.

⑨ नेपोलियनला केवळ 30000 सैन्याशी ऑस्ट्रियाच्या 70000 सैन्याशी युद्ध करावे लागणार होते.

⑩ इटलीवरील ऑस्ट्रीयाचे वर्चस्व संपुष्टात येण्यासाठी अत्यंत प्रतिकूल परिस्थित नेपोलियनने इटलीवरील स्वारी काढली.

⑪ इटलीच्या मोहिमेत त्याने प्रथम सॉर्डिनियावर हल्ला करून सॉर्डिनियाचा पराभव केला.

⑫ शेवटी सॉर्डिनियाने नेपोलियनशी तह करून सेव्हाय आणि व्हेनिस हे दोन प्रांत फ्रान्सच्या ताब्यात दिले. नेपोलियनने केवळ 15 दिवसात हा विजय मिळवून प्रचंड संपत्ती, युद्ध साहित हस्तगत केले.

⑬ इटलीच्या मध्यकेंद्री लोंबार्डी हा सुपीक प्रदेश ऑस्ट्रीयाच्या ताब्यात होता. या प्रदेशावर हल्ला करण्यासाठी त्याला अडा नदीवरील लोदी पुल ओलांडून जावे लागणार होते. तथापि पुल ओलांडून जाणे म्हणजे मृत्युशी झुंज देण्यासारखे आहे.

⑭ अशा संकटकाळी पलीकडून तोफांचा भडिमार व गोळ्यांचा वर्षाव चालू केला असताना अग्निदिव्य करून नेपोलियनने बेडरपणे लोदी पुल ओलांडून, सैन्याचे नेतृत्व केले आणि शत्रूवर हल्ला करून त्यांचा तोफखाना निकामी केला. प्रत्यक्ष शत्रूलाही त्याच्या शौर्याचा अचंबा वाटू लागला.

⑮ शेवटी शत्रूपक्षाची दाणादाण होऊन त्यांचा पराभव झाला. शेवटी ऑस्ट्रियन सैन्याने माघार घेऊन मांटुआ येथे आश्रय घेतला.

⑯ व्हिएन्नावर हल्ला करण्यासाठी मांटुआ जिंकणे महत्वाचे होते. म्हणून नेपोलियनने मांटुआ जिंकण्याचे ठरविले तर दुसऱ्या बाजूला हे शहर सुरक्षित ठेवण्यासाठी ऑस्ट्रीयाने जीवाचे रान केले होते.

⑰ मांटुआ ताब्यात आल्यानंतर ऑस्ट्रीयाची राजधानी केवळ 100 मैल अंतरावर होती.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

(18) नंतर त्याने युरोपातील सर्वात जुने वैभवशाली राज्य व्हेनीस काबीज केले. अशाप्रकारे नेपोलियनने युरोपच्या नकाशातून ऑस्ट्रियाचा पाडाव करण्याचा प्रयत्न जारी केला.
(19) यामुळे ऑस्ट्रियन बादशाह फ्रॅन्सिस दुसरा याने यशस्वी माघार घेऊन त्याने नेपोलियनबरोबर तह केला.
(20) या तहाला कॅम्पो फोर्मिओचा तह असे म्हणतात. तो खालीलप्रमाणे.

- कॅम्पो फोर्मिओचा तह :

1) ऑस्ट्रियाने आपल्या ताब्यातील लोंबार्डी, बेल्जियम हे प्रांत फ्रान्सच्या स्वाधीन करावेत.

2) इटलीतील फ्रान्साच्या वर्चस्वाला ऑस्ट्रियाने मान्यता द्यावी.

3) फ्रान्सने व्हेनेशिया, डाल्मेशिया व इस्ट्रिया हे प्रांत ऑस्ट्रियाला द्यावेत.

4) ऑस्ट्रियाने र्‍हाईन नदीच्या पश्चिमेकडील प्रदेश डिसेंबर 1797 पर्यंत फ्रान्सला मिळवून द्यावेत. र्‍हाईन नदी पर्यंत फ्रान्सची सरहद्द वाढवावी.

5) जर्मन साम्राज्याचा प्रश्न रोमन साम्राज्य व फ्रान्सच्या प्रतिनिधींनी सोडवावा असे ठरले. या तहामुळे इटलीतून ऑस्ट्रियाची हकालपट्टी होऊन र्‍हाईन नदीच्या पूर्वेकडे फ्रान्सचे वर्चस्व निर्माण झाले.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

② इजिप्तवरील स्वारी - [1798]

① इटलीवरील स्वारीच्या प्रचंड यशामुळे नेपोलियन जनतेच्या कौतुकाचा विषय बनला.

② राज्य मिळवणे व घालवणे त्यांच्या हाताचा खेळ बनला. विद्यार्थी दशेत स्वतःचे घड्याळ गहाण टाकून जेवण करणारा नेपोलियन पैशाच्या संपत्तीच्या आणि वैभवाच्या राशीत लोळू लागला. तो फ्रेंच जनतेच्या मनावर राज्य करू लागला.

③ तथापि त्याचे वाढते सामर्थ्य आणि लोकप्रियता संचालक मंडळाच्या डोळ्यात सलू लागली. म्हणून त्यांनी नेपोलियन शक्ती आणि शौर्य पणाला लावण्यासाठी त्याला सतत मोहिमेवर पाठविण्याचा निर्णय घेतला.

④ फ्रान्सने सर्व शत्रूंना शरण आणले होते केवळ इंग्लंड हा एकमेव शत्रू उरला होता. म्हणूनच संचालक मंडळाने इंग्लंडच्या पराभव करण्याची जबाबदारी नेपोलियनवर टाकली.

⑤ इंग्लंडचे आरमार प्रचंड असल्याने ताकदी नाविक दलात, वसाहतीत आणि व्यापारात होती. इंग्लंडचे आरमार प्रचंड असल्याने आरमारी लढाईत इंग्लंडचा पराभव करणे शक्य नाही याची नेपोलियनला जाणीव झाली. म्हणून त्याने इंग्लंडचे खच्चीकरण करण्यासाठी इंग्लंडच्या वाट्यातील सधन वसाहती जिंकून घेण्याचे ठरविले.

⑥ प्रथम त्याने इजिप्तवर स्वारी करून नंतर भारत जिंकण्याचे ठरविले. त्यासाठी त्याने भारतातील मराठे व टिपू सुलतान यांचे सहकार्य मिळवण्यासाठी अगोदरच त्यांच्याशी संपर्क साधला होता.

⑦ नेपोलियनने हिंदुस्थान पूर्वी भूमध्य समुद्रातून इजिप्तवर स्वारी करण्यासाठी योजना आखली. या मोहिमेसाठी अतिशय गुप्तपणे त्याने स्वारीची जय्यत तयारी सुरू केली.

⑧ त्याने आपल्याबरोबर 40,000 सैन्य, 400 जहाजे, शास्त्रज्ञ, कलाकार, तंत्रज्ञ तसेच मुरार, क्लेबर, मारमाऊंट यासारखे तरुण उद्दाम कुशल सेनापती, भरपूर साधनसंपत्ती घेतली होती.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

" ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार "
-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

10/15

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha Kolhapur's

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

SUPPLIMENT

Signature of Supervisor: [signature]

Name :- Anisha Anil Ghunkikar
Suppliment No. :

Subject : History

Roll No. : 4427

Test / Tutorial No. : आधुनिक युरोपच्या इतिहास

Class : B.A.II

Div. : A/A5.

⑨ नेपोलियन 17 मे 1798 रोजी ट्यूलॉन येथे स्वारीवर निघाला. त्याने प्रथम माल्टा बेट जिंकून घेतले.
⑩ कैरोची लढाई, पिरॅमिडची लढाई म्हणून प्रसिद्ध केले.

③ नाईलची लढाई:-
① नेपोलियनने कैरो जिंकल्यावर नाईल नदीच्या मुखाशी असलेल्या अलेकझांड्रिया बंदरात आपले आरमार ठेवले होते.
② या नाविक दलातून केवळ दोन बोटी व फ्रिगेटच्या मदतीने काही फ्रेंच आरमारी अधिकारी वाचले.
③ नाईलच्या लढाईमुळे नेपोलियनला प्रथमच ब्रिटिश आरमारी शक्तीचा अनुभव आला.
④ यामुळे आरमारी युद्धात नाईलची लढाई महत्वाची मानली जाते.

④ तुर्की सुलतानाबरोबर युद्ध:-
① नाईल लढाईनंतर नेपोलियनने आपले लक्ष सिरियाकडे वळविले.
② सिरियावर तुर्कस्थानाचे वर्चस्व होते.
③ परंतु या युद्धात नेपोलियनची अतिशय हानी झाली.
④ अशा प्रतिकूल परिस्थितीत नेपोलियनने मोठ्या निकराने जिद्दीने

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964

लढा देऊन गाझा व आफा जाफा हे दोन किल्ले जिंकले.
③ त्यानंतर अबोच्या युद्धात पुन्हा त्याने तुर्की सैन्याचा पराभव केला.
④ नेपोलियनच्या सैन्याला वाळवंटातून प्रवास करावा लागला.

⑤ अबुकीरची लढाई:-
① नेपोलियनचे सैन्य कैरोमधून नाईलकडे निघाले असताना अबूकीर या ठिकाणी तुर्की फौजांनी फ्रेंच सैन्यावर हल्ला केला. त्यात नेपोलियनने तुर्कांचे 10 हजार सैन्य ठार करून त्यांचा पराभव केला.
② त्याची ही इजिप्तमधील शेवटची लढाई ठरली.
③ इजिप्तच्या स्वारीत नेपोलियनला अपेक्षाप्रमाणे यश आले नाही.
④ त्या स्वारीमुळे फ्रान्सचे सर्व शत्रू जागे होऊन त्यांनी फ्रान्सची कोंडी करण्यास सुरुवात केली. शेवटी नेपोलियनने या स्वारीचे नेतृत्व सेनापती क्लेबर यांच्यावर सोपवून तो फ्रान्समध्ये परत आला.

⑥ ब्रुमेर क्रांती:- (9 डिसेंबर 1799)
① इजिप्त स्वारीच्या अपयशानंतर जेव्हा नेपोलियन फ्रान्समध्ये परत आला. यावेळी फ्रान्समध्ये राजकीय अस्थिरता निर्माण होऊन दहशतवादी कारवायांना कटकारस्थानाला ऊत आला होता.
② फ्रान्सचा राज्यकारभार पाहण्यासाठी 9 नोव्हेंबर 1799 रोजी 3 कॉन्सलचे कार्यकारी मंडळ नेमण्यात आले. या मंडळात नेपोलियन ॲबेसाईस व ड्युकॉस या तिन व्यक्तींचा समावेश होता.
③ मात्र या बैठकीत पहिला कॉन्सल या नात्याने नेपोलियनकडे सर्वाधिकार देण्यात आले.

⑦ 1977 मधील राज्यघटना:-
① नेपोलियन सत्ताधिश बनल्यानंतर त्याने बऱ्याच सुधारणा करून लोकांचा विश्वास संपादन केली. त्याची महत्त्वाची

VIVEKANAND COLLEGE
ESTD. JUNE 1964
KOLHAPUR-416003

कामगिरी म्हणजे 1799 साली त्याने तयार केलेली नवी राज्यघटना होय.
② ॲबसाईलच्या मते मॉंटेस्क्यूच्या सिद्धांतप्रमाणे सत्तेचे विभाजन करावे.
③ नेपोलियनने जनतेचे सर्व हक्क काढून घेतले आणि तो सर्वसत्ताधिश बनला.
④ शेवटी इ.स. 1804 मध्ये त्याने स्वतःच्या राज्याभिषेक करुन तो फ्रान्सचा सम्राट बनला.

⑧ फ्रान्समधील युरोपियन राष्ट्रांची आघाडी :-
① नेपोलियन फ्रान्समध्ये आपल्या राजवटीचा पाया भक्कम करू लागताच युरोपातील अनेक शत्रू त्याच्या विरोधात एकत्र येऊ लागले.
② यामुळे यामध्ये ऑस्ट्रेलिया, रशिया, इंग्लंड ही राष्ट्रे अग्रेसर होती. या तीन राष्ट्रांनी एकत्र येऊन फ्रान्सच्या ताब्यातील इटली व जर्मनीचा बराच प्रदेश जिंकून घेतला. म्हणून नेपोलियनने इ.स. 1800 साली ऑस्ट्रेलियावर स्वारी करण्याचा निर्णय घेतला.
③ या ठिकाणी फ्रान्स - ऑस्ट्रेलिया यांच्यात युद्ध होऊन ऑस्ट्रियन सैन्याचा पराभव झाला. शेवटी ऑस्ट्रियन सम्राटने नेपोलियन बरोबर ल्युनेव्हीलचा तह केला.

⑨ फ्रान्स इंग्लंड तह :- (1802)
① रशियाचे इंग्लंडशी मतभेद झाल्याने तो संयुक्त आघाडी-तून बाहेर पडला तर नेपोलियनने कडून ऑस्ट्रियाचा पराभव झाला होता.
② आता फ्रान्सचा केवळ इंग्रज हाच एकमेव शत्रू उरला होता.
③ परंतु आरमाराच्या अभावामुळे इंग्लंडचा पराभव करणे नेपोलियनला शक्य नव्हते.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

" ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार "
-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha Kolhapur's

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

7/15

SUPPLIMENT

Suppliment No.: शेख अकबर जेडेकर	Subject : History
Roll No. : 4406	Test / Tutorial No.: आधुनिक युरोपच्या इतिहास
Class : B.A. II	Div.: Arts

Signature of Supervisor: [signature]

(1) नेपोलियन बोनापार्टच्या लष्करी कामगिरीचे मूल्यमापन करा

इटलीच्या मोहिमेत त्याने प्रथम सार्डिनियावर हल्ला करून ऑस्ट्रियनांचा पराभव केला. शेवटी नेपोलियनची तह करून सार्डिनिया आणि इटलीचे हे दोन प्रांत फ्रान्सच्या ताब्यात दिले. नेपोलियन केवळ 15 दिवसांत हा विजय मिळवून प्रचंड ख्याती मिळवली. त्यामुळे फ्रेंच लोकांनी वाहून बहुमान होऊन नवे आनंदाचे वातावरण आले. यानंतर नेपोलियन आपले लक्ष ऑस्ट्रियावर केंद्रित केले.

इजिप्त मोहिम - नेपोलियन अतिशय गुप्तपणे स्वारीची तयारी केली. त्याने आपल्या बरोबर 40,000 सैन्य 400 जहाजे, शस्त्र, दारूगोळा, तज्ञ तसेच मुरात, कलेबर, मार्मो, यासारखे तरुण युद्धकुशल सेनापती, भरपूर शास्त्रज्ञ बरोबर घेतले. नेपोलियन 10 मे 1798 रोजी टुलो येथून स्वारीवर निघाले. इजिप्त ताब्यात आल्यानंतर नेपोलियनने तेथे आधुनिक विकास साधला. राज्यकारभार कार्यक्षमता आणली.

* **नाईलची लढाई :**
नेपोलियन कैरो जिंकल्यानंतर नाईल मुखाशी असलेल्या अलेक्झांड्रिया बंदरात आपले आरमार केले होते त्या आरमारावर ब्रिटिश नाविक दलाचा प्रमुख नेल्सन याने अचानक हल्ला करून नेपोलियनच्या दोन बोटी व ब्रिटिश दलाच्या मदतीने आरमाराचे अधिकारी हलवून केवळ बचावले. नाईलच्या लढाईमुळे नेपोलियनला प्रमुख ब्रिटिश आरमारी शक्तीचा अनुभव आला. म्हणून आरमारी युद्धाला नाईलची लढाई महत्त्वाची मानली जाते.

* **तुर्की सुलतान युद्ध :**
नेपोलियनने आपले लक्ष सिरीया कडे वळविले. सिरीया तुर्कस्तानच्या ताब्यात होते. तुर्की सुलतानने आक्रमण केले म्हणून नेपोलियनने त्याला जिंकले. नेपोलियन जानेवारी १७९९ रोजी सिरीयावर हल्ला केला. नेपोलियनने अनेक ठिकाणी लढाई करून जाफा हे ठाणे जिंकले इत्यादी.

* **अबुकीरची लढाई :**
इजिप्त मधील पराभव टाळला त्याने जिंकले तुर्कस्तान रशिया यांच्याबरोबर मैत्री केली तरी तुर्कस्तान कडे आले [illegible], रशिया सैन्याची फ्रेंच सैन्याला इटली इथून हाकलून दिले रशियाच्या सैन्याने फ्रेंच सैन्याचा पराभव केल्यामुळे प्रदेश गमवावे लागले.

* **ब्रुमेर क्रांती लढाई (९ नोव्हेंबर १७९९) :**
कारण नेपोलियन कार्यकारी मंडळ नेमण्यात ९ डिसेंबर रोजी [illegible] आला नेपोलियनने [illegible] कार्यवाही अधिकारी यांनी [illegible] समावेश [illegible] या बैठकीत पहिला कॉन्सल म्हणून नेपोलियन सर्वाधिकारी होण्यात आला इ.स. [illegible] या घटनेस [illegible] नेपोलियनची [illegible] तख्त ही क्रांती नेपोलियन [illegible] असे म्हणतात.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

* **१७९९ ची राज्यघटना** =

नवी राज्यघटना अस्तित्वात
नेपोलियनची फ्रान्सची राज्यघटना कशी असावी
याबाबतीत नेपोलियन व ॲबे स्ये यांच्यात वाद
सुरू झाले ॲबे स्येच्या मते मोठे व [illegible] श्रीमंत
[illegible] विधान करावे [illegible] [illegible]
१०० [illegible] [illegible] [illegible]
कौन्सिल ऑफ स्टेट ट्रिब्युनेट [illegible]
[illegible] चार मंडळे कायम ठेवली मात्र मतदानावर
[illegible] मतदान [illegible] विशिष्ट हक्क दिले जातील असे
हक्क घेतले आणि सर्वमत [illegible] असे आधीच
[illegible] शेवटी इ.स. १८०४ मध्ये स्वतःने राज्याभिषेक
केले [illegible] शेवटी सुद्धा नाममात्र
नेपोलियन व युरोपियन [illegible] युद्ध
विजयपूर्ण [illegible] मुलकी सुधारणा मुळे तो अधिक
प्रभावी [illegible] अनेक शत्रूराष्ट्रांवर युद्धे करावी
लागली इ.स. १८०० साली ऑस्ट्रियावर स्वारी
निर्णय घेतला दोन विभाग एक विभाग [illegible] एक
* सेनापती मोरोच्या नेतृत्वाखाली जर्मनीकडे धाडला
शेवटी ऑस्ट्रियाने [illegible] तह करून [illegible]
व लिग्युरियन प्रजासत्ताकांना मान्यता दिली इ.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

14/15

" ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार "
–शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha Kolhapur's

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

SUPPLIMENT		Signature of Supervisor	Dale
Suppliment No. :		Subject :	इतिहास
Roll No. :	४५९६	Test / Tutorial No. :	
Class :	B.A.II (SY)	Div. :	

नेपोलियन बोनापार्टच्या ऐतिहासिक कामगिरीचे मुल्यमापन करा.

संचालक मंडळाने इटलीच्या मोहिमेवर सेनापती म्हणून नेपोलियन याची नियुक्ती केली होती. २० वर्षापूर्वी रुसोने "हे चिमुकले कॉर्सिका बेट संपूर्ण युरोप खंडाला आश्चर्याचा धक्का देईल" असे भाकित केले होते. ते भाकित खरे ठरण्याची वेळ आली होती, त्यामुळे नेपोलियनला आपली कर्तबगारी दाखविण्याची संधी मिळाली होती. पण नेपोलियनपुढे बऱ्याच समस्या होत्या. पहिली समस्या त्याचे वय लहान आणि सैन्य व अधिकारी वयाने आणि अनुभवाने मोठे असल्याने त्यांच्यावर नियंत्रण ठेवण्याचे कठिण काम होते. दुसरी अडचण ऑस्ट्रियाच्या ७०,००० सैन्या-बरोबर, नेपोलियनला ३०,००० सैन्याबरोबर ~~तेही दुय्यम दर्जाच्या~~ युद्ध करावे लागणार होते. युद्धसामग्री पुरेशी नव्हती, या परिस्थितीला त्याने मोठ्या धैर्याने तोंड दिले. नेपोलियने आपल्या ~~बोल~~ गोड बोलण्याने आणि वागण्याने सैन्यावर ~~विलक्षण~~ छाप पाडून विलक्षण उत्साह आणि आत्मविश्वास निर्माण केला. युद्धापूर्वी त्याने सैनिकापुढे उत्तेजनपूर्ण आणि स्फुर्तिदायक भाषण करुन त्यांच्यात चैतन्य, नवा जोम, चिकाटी, धाडस आणि शिस्त निर्माण केली. त्याची ही मोहिम युद्धकलेतील एक उत्कृष्ट नमूना समजला जातो.

नेपोलियन बोनापार्ट:

इटलीच्या मोहिमेत त्याने प्रथम सॉर्डिनियावर हल्ला करुन सॉर्डिनियाचा पराभव केला. शेवटी सॉर्डिनियाने नेपोलियनशी

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

तह करून सेव्हॉस आणि व्हेनीस हे दोन प्रांत फ्रान्सच्या ताब्यात दिले. नेपोलियनने केवळ १५ दिवसात हा विजय मिळवून प्रचंड संपत्ती, युद्ध साहित्य हस्तगत केले. त्यामुळे फ्रेंच सैन्याची बाजू बळकट होऊन त्यांच्यात चैतन्याचे वारे संचारले यानंतर नेपोलियनने आपले लक्ष ऑस्ट्रियावर केंद्रित केले.

इटलीच्या मालकीच्या लोंबार्डे हा सुपीक प्रदेश ऑस्ट्रियाच्या ताब्यात होता या प्रदेशावर हल्ला करण्यासाठी अॅडा नावाच्या नदीवरील जीवास घातक असा पूल ओलांडून जावे लागणार होता. अशा संकटकाळी पलिकडून तोफांचा भडिमार व गोळ्यांचा वर्षाव चालू असताना अग्निदिव्य करून नेपोलियनने बेडरपणे लोदी पूल ओलांडून सैन्याचे नेतृत्व केले व तोफखान्या निकामी केल्या. त्यामुळे शत्रु अचंबित झाले. आणि नेपोलियनचे सैन्य त्याला परमेश्वरी अवतार मानू लागले. सैन्यात तो लिटल कार्पोरल म्हणून प्रसिद्ध झाला. त्यानंतर त्याने मिलान हे महत्त्वपूर्ण शहर जिंकले. त्यानंतर मांटुआ शहर पराक्रमाची शर्थ करून जिंकले. यापूर्वीच त्याने १५ नोव्हेंबर १७९६ रोजी अर्कोला जिंकले. याकाळात त्याने ~~१५ नोव्हेंबर, १७९६~~ १८ मोठ्या व ६७ लहान लढाया जिंकल्या होत्या. त्यानंतर त्याने ऑस्ट्रियाची राजधानी युरोपातील वैभवशाली राज्य व्हेनीस काबीज केले. अशाप्रकारे नेपोलियनने युरोपच्या नकाशातून ऑस्ट्रियाला पुसून टाकण्याचा प्रयत्न जारी केला. यामुळे आस्ट्रियन बादशहा फ्रान्सिस दुसरा याने यशस्वी माघार घेऊन त्याने नेपोलियनबरोबर तह केला. या तहाला कॅम्पो-फोर्मिओचा तह असे ही म्हणतात. तो पुढीलप्रमाणे

१. ऑस्ट्रियाने आपल्या ताब्यातील लोंबार्डे बेल्जियम हे प्रांत फ्रान्स स्वाधीन करावेत.
२. इटलीतील फ्रान्सच्या वर्चस्वाला ऑस्ट्रियाने मान्यता द्यावी.
३. फ्रान्सने व्हेनेशिया, डालमेशिया व इस्ट्रिया हे प्रांत ऑस्ट्रियाला द्यावेत.
४. ऑस्ट्रियाने ऱ्हाईन नदीच्या पश्चिमेकडील प्रदेश डिसेंबर १७९७ पर्यंत फ्रान्सला मिळवून द्यावेत. ऱ्हाईन नदीपर्यंत फ्रान्सची सरहद्द वाढवावी.
५. जर्मन साम्राज्याच्या प्रश्न रोमन साम्राज्य व फ्रान्सच्या प्रतिनिधींनी सोडवावा असे ठरले. या तहामुळे इटलीतून ऑस्ट्रियाची हकालपट्टी होऊन ऱ्हाईन नदीच्या पूर्वेकडे फ्रान्सचे वर्चस्व निर्माण झाले.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

• इटलीच्या मोहिमेचे महत्त्व :

इटलीच्या मोहिमेत नेपोलियनने नेत्रदिपक विजय मिळविल्यामुळे त्याचा नावलौकीक झाला. त्याला विपूल संपत्ती मिळाली. त्याने मोडेनच्या राजाकडून १० कोटी फ्रँक्स, जिनेव्हच्या १५ कोटी फ्रँक्स, पोपकडून २० कोटी फ्रँक्स तसेच इतर राजाकडून बरीच खंडणी वसूल केली. त्यापैकी बरीच रक्कम सैन्यावर खर्च करून उरलेली फ्रान्सला पाठविली. तसेच जिंकलेल्या प्रदेशात राजकीय बदल केले आणि तो फ्रान्सचा प्रमुख बनला. इटलीच्या अनेक कलाकृती, जगप्रसिद्ध मोनालिसाचे चित्र फ्रान्समध्ये आणले.

इटलीच्या स्वारीतून त्याच्या अंगी असणाऱ्या अनेक गुणांचे दर्शन घडले. उदा. शौर्य, धाडस, निर्णय क्षमता, चिकाटी, सहनशिलता, कुशाग्र ~~बुद्धी~~ बुद्धिमत्ता, प्रसंगावधान, युद्धकौशल्य, रणनीती इत्यादी. या गुणामुळेच तो फ्रान्सचा वीरपुरुष ठरला याला फ्रान्समधील परिस्थिती देखील जबाबदार होती. अशा वीरपुरुषाच्या मागे फ्रेंच जनता खंबीरपणे उभा राहिली.

• इजिप्तवरील स्वारी (१७९८) :

इटलीवरील स्वारीच्या प्रचंड यशामुळे नेपोलियन जनतेच्या कौतुकाचा विषय बनला. राज्य मोडणे व बनवणे त्याच्या हाताचा खेळ बनला. म्हणूनच संचालक मंडळाने इंग्लंडच्या पराभव करण्याची जबाबदारी नेपोलियनवर टाकली. इंग्लंडची शक्ती नाविक दलात, वसाहतीत आणि व्यापारात होती. इंग्लंडचे आरमार प्रचंड असल्याने आरमारी लढाई इंग्लंडचा पराभव करणे शक्य नाही. याची नेपोलियनला जाणीव झाली म्हणून त्याने इंग्लंडचे खच्चीकरण करण्यासाठी इंग्लंडच्या ताब्यातील सधन वसाहती जिंकून घेण्याचे ठरविले. इजिप्त, हिंदुस्थान इत्यादी इंग्लंडच्या वसाहती होत्या प्रथम त्याने इजिप्तवर स्वारी करून नंतर भारत जिंकण्याचे ठरविले.

इजिप्त मोहिमेसाठी नेपोलियनने अतिशय गुप्तपणे स्वारीची तयारी केली त्याने आपल्याबरोबर ४०,००० सैन्य, ४०० जहाजे, शास्त्रज्ञ, कलाकार, तंत्रज्ञ तसेच मूराट, क्लेबर, मारमाऊंट यासारखे तरुण कुशल सेनापती, भरपूर साधनसंपत्ती घेतली होती. नेपोलियन १९ मे १७९८ रोजी ट्युलॉन येथून स्वारीवर निघाला. प्रथम त्याने माल्टा बेट जिंकले नंतर १ जुलै १७९८ रोजी त्याने अलेक्झांड्रियावर ताबा मिळवला. तीन आठवडे प्रवास करून त्याने २१ जुलै १७९८ रोजी कैरो शहर जिंकले. या लढाईत त्याला मामेल्यूकस या लढाऊ लोकांबरोबर संघर्ष करावा लागला. कैरोची लढाई पिरॅमिडची

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

लढाई म्हणून प्रसिद्ध आहे. इजिप्त ताब्यात आल्यानंतर नेपोलियनने तेथे नवे कायदे केले. मशिदी बांधल्या, औद्योगिक विकास साधला. राज्य कारभारात कार्यक्षमता आणली इत्यादी सुधारणा केल्या.

- नाईलची लढाई:

नेपोलियनने कैरो जिंकल्यानंतर नाईल नदीच्या मुखाशी असलेल्या अलेक्झांड्रिया बंदरात आपले आरमार ठेवले होते. त्या आरम ब्रिटिश नाविक दलाच्या प्रमुख नेल्सन याने अचानक हल्ला करुन नेपोलियनच्या आरमाराचे बरेच नुकसान केले. या नाविक दलातून केवळ दोन बोटी व फ्रिगेटच्या मदतीनेच काही फ्रेंच आरमारी अधिकारी बचावले. नाईलच्या लढाईमुळे नेपोलियनला प्रथमच ब्रिटिश आरमारी शक्तीची अनुभव आला. यामुळे आरमारी युद्धात नाईलची लढाई महत्त्वाची मानली जाते.

- तुर्की सुलतानाबरोबर युद्ध:

नाईल लढाईनंतर नेपोलियनने आपले लक्ष सिरियाकडे वळविले. सिरियावर तुर्कस्थानचे वर्चस्व होते. सिरियाच्या संरक्षणासाठी तुर्की सुलतानाने नेपोलियनवरच आक्रमण केले म्हणून नेपोलियनने जानेवारी १७९९ रोजी सिरियावर हल्ला केला. पण या युद्धात नेपोलियनची अतिश हानी झाली. त्यानंतर नेपोलियनने मोठ्या जिद्दीने गाझा व जाफा हे दोन किल्ले जिंकले. त्यानंतर लबोच्या युद्धात पुन्हा त्याने तुर्की सैन्याचा पराभव केला.

- ब्रूमेर क्रांती (९ डिसेंबर १७९९)

इजिप्तच्या स्वारीचे अपयश नेपोलियनच्या महत्त्वकांक्षेला थोपवू शकले नाही. ज्यावेळी तो फ्रान्समध्ये परत आला त्यावेळी फ्रान्समध्ये राजकीय अस्थिरता निर्माण होऊन दहशतवादी कारवायांना, कटकारस्थानाल ऊत आला होता. तेव्हा सभागृहाच्या अध्यक्षाने परिस्थितीवर नियंत्रण ठेवण्या लष्कराची मदत घेऊन सर्व सदस्यांना सभागृहाबाहेर ~~काढले~~ काढले आणि फ्रान्सचा राज्यकारभार पाहण्यासाठी ९ नोव्हेंबर १७९९ रोजी तीन कॉन्सल चे कार्यकारी मंडळ नेमण्यात आले. या मंडळात नेपोलियन, ॲबे सार्इस व ड्युको या तीन व्यक्तींचा समावेश होता. मात्र या बैठकीत पहिला कॉन्सल या नात्याने नेपोलियनकडे सर्वाधिकार देण्यात आले. या घटनेस नोव्हेंबर क्रांती किंवा नेपोलियनची क्रांती असे म्हणतात. तसेच ही क्रांती फ्रान्सच्या

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

'' ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार ''
–शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha Kolhapur's

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

SUPPLIMENT

Signature of Supervisor	

Suppliment No. :

Roll No. :

Class :

Subject :

Test / Tutorial No. :

Div. :

नव्या कालगणनेतील ब्रुमेर या महिन्यात घडल्यामुळे या क्रांतीला ब्रुमेर क्रांती असे म्हटले जाते. अशाप्रकारे नेपोलियन फ्रान्सचा सर्वसत्ताधिश बनला.

- १७९९ ची राज्यघटना :

फ्रान्समध्ये कॉन्सलची राजवट होती. कॉन्सलची राजवट म्हणजे हुकूमशाही आणि लोकशाही यांचे मिश्रण होय. नेपोलियन अत्यंत धूर्त व मुत्सद्दी राजनितीज्ञ होता. ब्रुमेर क्रांतीनंतर नेपोलियन फ्रान्सचा सत्ताधिश बनला होता. त्याने बऱ्याच सुधारणा करून लोकांचा विश्वास संपादन केला. त्याची महत्त्वाची कामगिरी म्हणजे १७९९ साली त्याने तयार केलेली नवी राज्यघटना होय.

नेपोलियनच्या इच्छेनुसार फ्रान्सची घटना केवळ एका महिन्यात तयार झाली. त्याने घटनेनुसार सर्व सत्ता तीन कॉन्सलकडे सोपविली. तथापि १८०२ नंतर सर्व सत्ता आपल्या हातात केंद्रित केली. फर्स्ट कॉन्सलकडेचे ~~सोपविली. तथापि १८०२~~ म्हणजेच स्वतःचे पद कायम केले. त्याने प्रबळ केंद्रसत्ता निर्माण करून ~~सर्व~~ राजकीय सूत्रे लष्कराच्या मदतीने हलविता येतील अशी घटनेत तरतूद केली. लोकशाहीचा देखावा करण्यासाठी कौन्सिल ऑफस्टेट, ट्रिब्युनेट, लेजिस्लेटिव्ह बॉडी व सिनेट ही चार मंडळे कायम ठेवली. मात्र या चार सभागृहांना विशेष हक्क दिले नाहीत. नेपोलियनने जनतेचे सर्व हक्क काढून घेतले आणि तो सर्वसत्ताधिश बनला. शेवटी इ.स. १८०४ मध्ये त्याने स्वतःचा राज्याभिषेक करून तो फ्रान्सचा सम्राट बनला.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

13/15

" ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार "
-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha Kolhapur's

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

SUPPLIMENT

Signature of Supervisor: [signature]

Name - Ritesh Ankush Mane
Suppliment No. :
Subject : History
Roll No. : 4498
Test / Tutorial No. :
Class : B.A II
Div. :

प्र. 1) नेपोलियन बोनापार्टच्या ऐतिहासिक कामगिरीचे मुल्यमापन करा.

① इटलीवरील मोहिम -
① नेपोलियन विवाहापूर्वी 2 दिवस आधी त्याची संचालक मंडलाने इटालीच्या मोहिमेवर सेनापती म्हणून नियुक्ती केली होती
② आत्तापर्यंत फ्रान्सने हॉलंड प्रशिया आणि स्पेसनवर ताबा मिळवला होता आणि ऑस्ट्रिया, इंग्लंड व सार्डिनीया यांचा फ्रान्सला विरोध होत राहिला.
③ त्यासाठी संचालक मंडळाने प्रथम इटालीच्या प्रदेशात आलेल्या ऑस्ट्रिया व सॅडनीयाच्या सैन्याचा) बंदोबस्त करावा आणि नंतर इंग्लंडशी युद्ध करावे अशी योजना मांडली
④ यानुसार फ्रेन्च सैन्याचे दोन भाग करून एका भागाचे नेतृत्व जोर्डा आणि मोरो यांच्याकडे सोपावून त्यांना जर्मनीमध्ये असण्याचा आदेश दिला तर दुसरा भाग नेपोलियम नेतृत्वाखाली इटलीकडे पाठविला.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

⑥ अशाप्रकारे विवाह झाल्यानंतर त्याचे लगेचच 2 दिवसांनी जोसे-फाईनच्या पॅरिसमध्ये ठेवून मोठ्या कष्टाने जड उच करण्याने आपल्या जड उंद करण्याने आपल्या पत्नीच्या निरोप घेतला आणि तो इटलीच्या स्वारीवर निघाल्या 20 वर्षापूर्वी कसोने चिमुकले केसिका बेट संपूर्ण युरोप खंडाच्या आश्चर्याचा धक्का देईल. असे भाकीत केले होते. ते भाकित खरे ठरल्याची वेळ आली होती. तथापि या स्वारीत नेपोलियनच्या अनेक समस्यांना तोंड द्यावे लागणार होते.

⑦ पाहिली समस्या म्हणजे नेपोलियन वयाने लहान होता. वर त्याच्या हाताखाली सैन्य व अधिकारी वयाने मोठे व अनुभवी होते. त्याच्यावर नियंत्रण ठेवणे कठीण काम होते.

⑧ दुसरी अडचण म्हणजे त्याचे सैन्य कमी आणि दुय्यम दर्जाचे होते. त्याच्याजवळ पुरेशी युद्ध सामग्री नव्हती

⑨ निपोलियनला केवळ 30000 सैन्याशी ऑस्ट्रोयियाच्या) 70000 सैन्यांशी युद्ध करावे लागणार होते.

10) इटलीच्या मोहिमेत त्याने प्रथम सॉर्डिनेवर हल्ला करून सॉर्डिनियच्या पराभव केला.

11) शेवटी सॉर्डिनियच्या नेपोलियनशी तह करून सेव्हास आणि व्हेनीस हे दोन प्रांत फ्रान्सच्या ताब्यात दिले. निपोलियन केवळ 15 दिवसांत हा विजय मिळवून प्रचंड संपत्ती युद्ध साहित हस्तगत केले.

12) नंतर त्याने युरोपतील सर्वात जुने वैभवशाली राज्य व्हेनिस काबीज केले. अशाप्रकारे नेपोलियन युरोपाच्या नकाशावरून ऑस्ट्रोलियाला पासून टाकण्याचा प्रयत्न जारी केला.

13) यामुळे ऑस्ट्रियन बादशाह फ्रॉन्सिस दुसरा याने यशस्वी माघार घेऊन त्याने नेपोलियन तह केला.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

१५) या तहाचा कॅम्पो फेर्मिओचा तह असे म्हणतात तो खालीलप्रमाणे.

- कॅम्पो फोर्मिओचा तह -

1) ऑस्ट्रेलियाने आपल्या ताब्यातील लोंबार्डी इलियम हे प्रांत फ्रान्सच्या स्वाधीन करावेत.

2) इटलीतील फ्रान्साच्या वर्चस्वाला ऑस्ट्रियाने मान्यता द्यावी.

3) फ्रान्सने व्हेनेनिया, डालमेशिया व इस्ट्रिया हे प्रांत ऑस्ट्रियाला द्यावेत.

4) ऑस्ट्रीलियाने ऱ्हाईन नदीच्या पश्चिमेकडील प्रदेश डिसेंबर 1797 पर्यंत फ्रान्सला मिळवून द्यावेत. ऱ्हाईन नदी पर्यंत फ्रान्सची सरहद्द वाढवावी.

5) जर्मन साम्राज्याचा प्रश्न रोमन साम्राज्य व फ्रान्सच्या प्रतिनिधींनी सोडवावा असे ठरले. या तहामुळे इटलीतून ऑस्ट्रालीची हकालपट्टी होऊन नदीच्या पूर्वेकडे फ्रान्सचे वर्चस्व निर्माण झाले.

VIVEKANAND COLLEGE
ESTD. JUNE 1964
KOLHAPUR-416003

② इजिप्तवरील स्वारी (1798) -

① इटलीवरील स्वारीच्या प्रचंड यशामुळे नेपोलियन जनतेच्या कौतुकाचा विषय बनला.

② राज्य मोडणे व बनवणे त्याच्या हातचा खेळ बनला. विद्यार्थी दशेत स्वतःचे घड्याळ गहाण ठेवून जेवण करणारा नेपोलियन पैशाच्या संपत्तीच्या आणि वैभवाच्या राशीत लोळू लागला. तो फ्रेंच जनतेच्या मनावर राज्य करू लागला.

③ तथापि त्याचे वाढते सामर्थ्य आणि लोकप्रियता संचालक मंडळाच्या डोळ्यात सलू लागली. म्हणून त्यांनी नेपोलियन शक्ती आणि शौर्यपणाला लावण्यासाठी त्याला सतत मोहिमेवर पाठविण्याचा निर्णय घेतला.

④ फ्रान्सने सर्व शत्रूंना शरण आणले होते केवळ इंग्लंड हा एकमेव शत्रू उरला होता. म्हणूनच संचालक मंडळाने इंग्लंडच्या पराभव करण्याची जबाबदारी नेपोलियनवर टाकली.

⑤ इंग्लंडचे बळ नाविक दलात वसाहतीत आणि व्यापारात होती. इंग्लंडचे आरमार प्रचंड असल्याने आरमारी लढाईने इंग्लंडचा पराभव करणे शक्य नाही याची नेपोलियनची जाणीव झाली. म्हणूनच त्याने इंग्लंडचे सच्चीकरण करण्यासाठी इंग्लंडच्या ताब्यातील सधन वसाहती जिंकून घेण्याचे ठरविले.

⑥ प्रथम त्याने इजिप्तवर स्वारी करून नंतर भारत जिंकण्याचे ठरविले. त्यासाठी त्याने भारतातील मराठे व टिपू सुलतान यांचे सहकार्य मिळवण्यासाठी अगोदरच त्यांच्याशी संपर्क साधला होता.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

12/15

" ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार "
–शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha Kolhapur's

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

SUPPLIMENT

Name: Pravin A. Satpute.
Suppliment No. :
Roll No. : 4570
Class : B.A.II (SY)

Signature of Supervisor:
Subject : History
Test / Tutorial No. :
Div. :

① नेपोलियन बोनापार्टच्या ऐतिहासिक कामगिरीचे मुल्यमापन करा.

इटलीच्या मोहिमेत त्याने प्रथम सोर्डिनियावर हल्ला करून सोर्डिनियाचा पराभव केला. शेवटी नेपोलियनशी तह करून सेव्हॉय आणि व्हेनीस हे दोन प्रान्त फ्रान्सच्या ताब्यात दिले. नेपोलियन केवळ १५ दिवसात हा विजय मिळवून प्रचंड संपत्ती युद्ध साहित्य हस्तगत केले. त्यामुळे फ्रेंच सैन्याची बाजू बळकट होऊन त्यांच्यात चैतन्याचे वारे संचारले. त्यानंतर नेपोलियनने आपले लक्ष ऑस्ट्रियावर केंद्रीत केले.

इजिप्त मोहिमेसाठी नेपोलियनने अतिशय गुप्तपणे स्वारीची जय्यत तयारी केली. त्याने आपल्याबरोबर ४०,००० सैन्य ४०० जहाजे, शास्त्रज्ञ, कलाकार, तज्ञ तसेच मुराद, क्लेबर, मारमाऊंट यासारखे तरुण युद्ध कुशल सेनापती, भरपूर साधनसंपत्ती घेतली होती. नेपोलियन १८ मे १७९८ रोजी ट्युलॉन येथून स्वारीवर निघाला त्याने प्रथम इजिप्तच्या वाटेवरील माल्टा बेट जिंकून घेतले आणि त्या ठिकाणी मिळालेली लूट संचालक युद्धानंतर त्याला अनेक संकटांना तोंड द्यावे लागले. या प्रदेशातील उष्णतेमुळे बरेच सैन्य आजारी पडले अशा प्रतिकुल परिस्थितीत खचून

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

न जाता त्याने तीन आठवडे प्रवास केला. २१ जुलै १७९८ रोजी कैरो शहर जिंकले. कैरोची लढाई पिरॅमिडची लढाई म्हणून प्रसिद्ध आहे. इजिप्त ताब्यात आल्यानंतर नेपोलियनने तेथे नवीन कायदे केले मशीदी बांधल्या, औद्योगिक विकास साधला, राजकारभारात कार्यक्षमता आणली इ. सुधारणा केल्या.

* नाईलची लढाई -

नेपोलियनने कैरो जिंकल्यानंतर नाईल मुखाशी असलेल्या अलेक्झांड्रिया बंदरात आपले आरमार ठेवले होते. त्या आरमारात ठेवले होते. त्या आरमारावर ब्रिटिश नाविक दलाचा प्रमुख नेल्सन याने अचानक हल्ला करून नेपोलियन आरमाराचे बरेच नुकसान केले. या नवीन पत्यातून केवळ दोन बोटी व फ्रिगटच्या मदतीने आरमारी अधिकार बचावले नाईलच्या लढाईमुळे नेपोलियनला प्रथमच ब्रिटिश आरमारी शक्तीचा अनुभव आला त्यामुळे आरमारी युद्धात नाईलची लढाई महत्त्वाची मानली जाते.

* तुर्की सुलतान युद्ध -

नेपोलियनने आपले लक्ष सिरीयाकडे वळविले. सिरीयावर तुर्कस्थानाचे वर्चस्व होते. तुर्की सुलतानाने नेपोलियनवर आक्रमण केले म्हणून नेपोलियन ने जानेवारी १७९९ रोजी सिरीयावर हल्ला केला. नेपोलियनने मोठ्या जिद्दीने लढा देऊन गाझा व जाफा हे दोन किल्ले जिंकले. त्याने पुन्हा तुर्की सैन्याने पराभर केला.

* अबुकीरची लढाई -

इजिप्तमध्ये प्रभाव वाढु लागला. त्याने भितीने तुर्कस्थान आणि रशिया यांनी इंग्लंड बरोबर मैत्री केली तर दुसरीकडे ऑस्ट्रियाचा, रशिया सैन्यांनी फ्रेंच सैन्याला उत्तर इटलीतून हाकलून दि[...]यानी सेनानी सुवोरफ

VIVEKANAND COLLEGE ESTD JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

याने फ्रेंच सैन्याचा पराभव केल्यामुळे इटलीतील प्रदेश गमवावे लागले.

* ब्रुमेर क्रांती (९ डिसेंबर १७९९) -

९ डिसेंबर १७९९ रोजी तीन कॉन्सलचे कार्यकारी मंडळ नेमण्यात आले. या मंडळात नेपोलियन ॲबेसिस व ड्युकास या तीन व्यक्तींचा समावेश होता. मात्र या बैठकीत पहिला कॅन्सल या नात्याने नेपोलियन कडे सर्वाधिकार देण्यात आले. या घटनेस नोव्हेंबर किंवा नेपोलियनी असे म्हणतात. तसेच ही क्रांती फ्रान्सच्या नव्या कालगणनेतील ब्रुमिएर घडल्यामुळे ब्रुमेर क्रांती म्हणले जाते.

स्वातंत्र्य, समता, बंधुता या तीन प्रधान तत्वांना जन्म दिला. नेपोलियनने हुकुमशाही वृत्तीने राज्यकारभार लोकशाहीची तत्वे पायदळ तुडविली दुसऱ्या देशाचे स्वातंत्र हिरावून घेण्यासाठी त्याने अनेक देशांबरोबर युद्ध केली. सैन्याचे रक्त सांडले. त्याने जनतेला गुलाम बनविले.

* १७९९ ची राज्यघटना -

नवी राज्यघटना प्रत्यक्षात येण्यापूर्वी फ्रान्सची राज्यघटना कशी असावी. याबाबतीत नेपोलियन व ॲबेसाइस यांच्यात वाद सुरु झाला. ॲबेसाईच्या मते मॉटवस्कुचा सिद्धांताप्रमाणे विभाजन करावे या मसुदाचा विचार करण्यासाठी १०० सदस्यांची ट्रिब्युनेट असावे शेवटी त्यावर शिक्का मोर्तब करण्यासाठी अगर विधेयक फेटाळून लावण्यासाठी ३०० सदस्यांची लेजीसलेटीवी असावी. तसेच विधेयकाला मान्यता देण्यासाठी ८० सदस्यांची सिनेट असावे.

कान्सिल, ऑफस्टेट, ट्रिब्युनेट, लेजिस्टीव्हीटी बॉडी ही चार मंडळे कायम ठेवली, मात्र या चार सभा-

VIVEKANAND COLLEGE ESTD JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

सभासदांना विशेष हक्क दिले नाहीत. नेपोलियनने जनतेचे सर्व हक्क काढून घेतले आणि तो सर्वसत्ताधीश बनला. शेवटी इ. स. १८०४ मध्ये त्याने राज्याभिषेक करून तो फ्रान्सचा सम्राट बनला. नेपोलियन हुकुमशहा बनला असला तरी त्याने युद्धे करून फ्रान्सचा साम्राज्य विस्तार घडवून आणला. त्याने आजरामर झाला युद्धातील विजयापेक्षा त्याच्या मुलकी सुधारणांमुळे तो अधिक प्रभावी ठरला. परंतु त्याच्या अघोरी महत्वाकांक्षामुळे त्याला अनेक शत्रू बरोबर युद्धे करावी लागली.

* फ्रान्सविरुद्ध युरोपियन राष्ट्रांची आघाडी -

इ. स. १८०० साली ऑस्ट्रेलियावर स्वारी करण्याचा निर्णय घेतला सैन्याने दोन विभाग एका विभागाला सेनापतीच्या नेतृत्वाखाली जर्मणीकडे पाठवले. या ठिकाणी त्यांच्यात युद्ध येऊन ऑस्ट्रियन सैन्याचा पराभव झाला शेवटी ऑस्ट्रियन सम्राटाने नेपोलियन बरोबर लुनेव्हिल च्या तह केला या तहानुसार कॅम्पोमर्फिवोच्या तहातील सौलती करून राईन - फ्रान्सची सरहद्द निश्चित करण्यात आली. तहामुळे फ्रान्सला बराच देश मिळाला. ऑस्ट्रियाने बटेव्हिया वेल्वेशिया सिसेल पाईन व लिग्युरियन प्रजासत्ताकांना मान्यता दिली.

VIVEKANAND COLLEGE
ESTD. JUNE 1964
KOLHAPUR-416003

8/15

" ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षण प्रसार "
–शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha Kolhapur's

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

SUPPLIMENT		Signature of Supervisor	[signature]
Suppliment No. :		Subject : History	
Roll No. 4506		Test / Tutorial No. :	
Class BA SY		Div. :	

1) नेपोलियन बोनापार्टच्या ऐतिहासिक कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

नेपोलियनच्या विवाहापूर्वी दोनच दिवस आधी त्याची संचालक मंडळाने इटलीच्या मोहीमेवर सेनापती म्हणुन नियुक्ती केली होती. आतापर्यंत फ्रान्सने हॉलंड रशिया आणि स्पेनवर ताबा मिळवला होता. तथापि ऑस्ट्रीया इंग्लंड व सार्डिनिया यांच्या फ्रान्सला विरोध होत राहीला. त्यासाठी संचालक मंडळाने प्रथम इटलीच्या प्रदेशात आलेल्या ऑस्ट्रीया व सार्डियाच्या सैन्याचा बंदोबस्त करावा आणि नंतर इंग्लंडशी युद्ध करावी अशी योजना मांडली. यानुसार फ्रेंच सैन्याचे दोन भाग करून एका भागाचे नेतृत्व जोर्डा आणि मोरा यांच्याकडे सोपवुन त्यांच्या जर्मनीमध्ये घुसण्याचा आदेश दिला. तर दुसरा भाग नेपोलीयनच्या नेतृत्वाखाली पाठवला.

इटलीच्या मोहिमेत त्याने प्रथम सार्डीनियवर हल्ला करून सार्डिनियाचा पराभव केला. शेवटी सार्डीयाने नेपोलियनशी तह करून सेव्हॉय आणि नीस प्रांत फ्रान्सच्या ताब्यात दिले. नेपोलियनने केवळ 15 दिवसात हा विजय मिळवून प्रचंड संपत्ती, युद्ध हस्तगत केले.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

इटलीच्या मालकीच्या लोबार्डी हा सुपीक प्रदेश ऑस्ट्रीयाच्या ताब्यात होता या प्रदेशावरील हल्ला करण्यासाठी त्याला आडा नदीवरील लोदी पुल ओलांडुन जावे लागणार होते. परंतु पुल ओलांडणे म्हणजे मृत्युशी झुंज देण्यासारखे होते. अशा संकटकाळी पलिकडुन तोफांचा भडीमार व गोळ्यांचा वर्षाव चालु होता. अभिनव्य करुन नेपोलियनने बेडरपणे लोदी पुल ओलांडुन सैन्याचे नेतृत्व केले आणि शत्रुवर हल्ला करुन त्यांच्या तोफखाना निकामी केला. प्रत्यक्ष शत्रुलाही त्याच्या धैर्याचा अचंबा वाटु लागला. तर नेपोलियनचे सैन्य त्याला परमेश्वरी अवतार समजु लागले. शेवटी शत्रुपक्षाची पळापळ होऊन त्यांचा पराभव झाला. लोदी पुलावरील रणसंग्रामापासुन नेपोलियनला त्याचे सैन्य परमेश्वर मानु लागले. इतकेच नाही तर ते सैन्यात लिटल कार्पोरल म्हणुन प्रसिद्ध झाला. यानंतर नेपोलियनने महत्वपुर्ण असे मिलन शहर जिंकुन घेतले. शेवटी ऑस्ट्रीयन सैन्याने माघार घेऊन माडुआ येथे आश्रय घेतला. व्हिएन्नावर हल्ला करण्यासाठी माडुआ जिंकणे महत्वाचे होते. म्हणुन नेपोलियनने माडुआ जिंकण्याचे ठरविले तर दुसऱ्या बाजुला हे शहर सुरक्षित ठेवण्यासाठी ऑस्ट्रीयाने जीवाचे रान केले. नेपोलियनने पराक्रमाची शर्थ करुन सैन्याच्या जलद हालचालीच्या जोरावर माडुआ जिंकुन घेतले. यापुर्वीच त्याने 15 नोव्हेंबर 1796 रोजी आर्केला शहर जिंकले होते. यावेळात त्याने 18 मोठ्या व 65 लहान लढाया जिंकल्या होत्या. माडुआ ताब्यात आल्यानंतर ऑस्ट्रीयाची राजधानी आता केवळ 100 मैल अंतरावर होती. नंतर त्याने युरोपातील सर्वात जुने वैभवशाली राज्य व्हेनीस काबीज केले. अशाप्रकारे नेपोलियनने युरोपच्या नकाशातुन ऑस्ट्रीयाला पुसुन पकडण्याचा प्रयत्न जारी केला. यामुळे ऑस्ट्रीयन बादशहा फ्रान्सीस दुसरा याने यशस्वी नेपोलियन बरोबर तह केला.

VIVEKANAND COLLEGE ESTD JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

1) ऑस्ट्रीयाने आपल्या ताब्यातील लॉंबार्डि बेल्जियम हे प्रांत फ्रान्सच्या स्वाधीन करावेत

2) इटलीतल फ्रान्सच्या वर्चस्वाला ऑस्ट्रीयाने मान्यता द्यावी

3) फ्रान्सने व्हेनेशिया, डालमेशिया व इस्त्रिया हे प्रांत ऑस्ट्रियाला द्यावेत

4) ऑस्ट्रीयाने ऱ्हाईन नदीच्या पश्चिमेकडील प्रदेश डिसेंबर 1797 पर्यंत फ्रान्सला मिळवुन द्यावेत ऱ्हाईन नदी पर्यंत फ्रान्सची सरहद्द वाढवाव!.

5) जर्मन साम्राज्याचा प्रश्न, रोमन साम्राज्य व फ्रान्सच्या प्रतिनिधीनी सोडवावा असे ठरले. या तहामुळे इटलीतुन ऑस्ट्रीयाची हकालपट्टी होऊन ऱ्हाईन नदीच्या डावीकडे फ्रान्सचे वर्चस्व निर्माण झाले.

इंग्लंडच्या वसाहती होत्या प्रथम त्याने इजिप्तवर स्वारी करून नंतर भारत जिंकण्याचे ठरविले यासाठी त्याने भारतातील मराठे व टिपु सुलतान यांचे सहकार्य मिळवण्यासाठी अगोदरच त्यांच्याशी संपर्क साधला होता. अशाप्रकारे हिंदुस्थानवर स्वारी मिळवण्यासाठी नेपोलियनने भूमध्य समुद्रातुन इजिप्तवर स्वारीकरण्याची योजना आखली.

नेपोलियनने सैन्य कैरोमधुन नाईलकडे निघाले असताना अबुकीर या ठिकाणी तुर्की फौजींनी फ्रेंच सैन्यावर हल्ला केला नेपोलियनने तुर्कीचा जबरदस्त पराभव लढाई ठरली येथुनच त्याचे फ्रान्सकडे परत केले

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार"

-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्थेचे,

(स्वायत्त) कोल्हापूर

विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर (स्वायत्त)

इतिहास विभाग

गुणपत्रक / मार्कलिस्ट दि.16/11/22

वर्ग – बी.ए.- II सेमिस्टर - III

पेपर क्र.- III टेस्ट- Open Book Test

प्रकरणाचे नाव - आधुनिक युरोप नेपोलियन बोनापार्ट एकूण गुण – 10

अ.क्र.	रोल नंबर	मिळालेले मार्क्स	अ.क्र.	रोल नंबर	मिळालेले मार्क्स
1	4427	13	10		
2	4406	07	11		
3	4596	14	12		
4	4498	13	13		
5	4470	12	14		
6	4506	08	15		
7			16		
8			17		
9			18		

विषय शिक्षक स्वाक्षरी

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर

(स्वायत्त)

इतिहास विभाग

(स्वायत्त) कोल्हापूर

"ओपन बुक टेस्टचा" – अहवाल

दि : १६/११/२०२३

महाविद्यालयाच्या बी. ए. –२ च्या इतिहास विषयाच्या विद्यार्थ्यांची बुधवार, दि. १६ नोव्हेंबर २०२२ रोजी "आधुनिक युरोप" या पेपरवर ओपन बुक टेस्ट घेण्यात आली होती. यावेळी १५ विद्यार्थी उपस्थित होते. ओपनबुक टेस्टसाठी विद्यार्थ्यांनी अनेक संदर्भसाधनांचा व इंटरनेटचा वापर करून माहिती मिळवली. या टेस्टमुळे विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्तेत वाढ होण्यास मदत झाली. तसेच परीक्षेला सामोरे जाताना तयारी कशी करावी याचे त्यांना ज्ञान मिळाले. व विद्यार्थ्यांना परीक्षेतील वेळेच्या योग्य नियोजनाचे महत्व समजण्यास मदत झाली.

प्रा. नम्रता ढाळे

VIVEKANAND COLLEGE ESTD. JUNE 1964 KOLHAPUR-416003

डॉ.एस .आर.कट्टीमनी
विभाग प्रमुख,
इतिहास विभाग,
विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर (स्वायत्त)